

TAHEKE

ISSN 0144-2266

1988

10

Sini-must-valge,

ELJU MARDI

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

suitsupääsuke ja rukkilill

SINI-MUST-VALGE said jälle eesti rahvusvärvideks selle aasta 23. juunil. Kirjutan «jälle» seepärast, et värvikolmiku ajalugu Eestimaal on pikk. Selline värvühendus tekkis sada seitse aastat tagasi, septembris 1881. aastal. Üliõpilased võtsid siis sinise, musta ja valge oma värvideks. Hiljem vaieldi palju lipu värvide üle, kuid need jäid ikka rahvusvärvideks.

Millest need värvid kõnelevad? Aegade jooksul on neil olnud mitmeid tähendusi. Sinine tähendab selget taevast ja kindlat usku tulevikku. Must märgib mulda, seda põlist inimese toitjat. Mõned mõistavad musta all ka eestlase musta kuube. Mõned pidasid musta värvi kunagise raske orjatöö märgiks.

Valge on puhtuse ja lootuse värv. Valgetüvelised on ka Eestimaa kased. Seega Eesti rahvusvärvid ütlevad: elada selge taeva all oma kodumullal ja hoida oma sünnimaa puhta ning kaunina.

Nüüd ehib sini-must-valge meie pidupäevi nii kodus, kodukülas kui ka linnas. Arvatavasti oled sa kuulnud, et rahvusvärvidega lipukesi ja rinnamärke sobib kanda ikka ainult pidulikel juhtudel ja piduliku riietusega.

SUITSUPÄÄSUKE ON EESTI RAHVUSLIND 1960. AASTAST.

Seda lindu tunnend sa kindlasti. Tal on sinkjasmust kuub, harkis saba ja valge lipsuga punakaspruun kurgualune. Meile saabub suitsupääsuke aprilli lõpul või mai algul. Hiljuti pääsukesed lahkusid. Praegu on nad teel oma talvekodusse Aafrikas. Suitsupääsukesele on Eestimaal pandud üle kahekümne nime. Neist tuntumad on: kodupääsuke, laudalakapääsuke, laulupääsuke, harksaba, karuhänd, pärispääsuke.

Pesa ehitab suitsupääsuke lauta, rehe alla, kuuri või lihtsalt räästa alla. Pesa kujutab pealt lahtist poolkera.

Pääsuke on ilus, uhke ja rõõmus lind. Ilus ja uhke on juba tema välimus. Meenutage, kui kaunilt, kiirelt ja sujuvalt ta lendab. Tunnis võib ta läbida sada kaksikümmend kilomeetrit.

Julge on suitsupääsuke ka. Sel suvel jälgisin pääsupaari, kes oli oma kodu ehitanud Laulasmaa bussipaviljoni. Inimesi nad ei peljanud. Aina lendasid ja toitsid poegi. Ligi kolmsada korda päevas tuleb lennata toidu järele ja jälle pessa.

Suitsupääsuke armastab laulda. Laulab ta läbi suve, ikka midli-madli-kudli-kadli . . . Või hoopis nii: tegin püksid, tegin püksid, kaks reit korraga, tõmbasin katki kä-kärr!

Juba kaugetel aegadel peeti pääsukest ka õnnelinnuks. Oleks tore, kui igas maakodus elaks oma pääsupaar.

RUKKILILL on eesti rahvuslill aastast 1969.

Miks valiti just rukkilill!

Põllumees külvab rukki maha. Sirgub rukis, sirgub rukkilill. Rukkilille seemned sattusid mulda koos viljaga. Nii on see olnud üle tuhande aasta.

Rukkiterad jahvatatakse jahuks ja sellest küpsetatakse musta leiba. Ei möödu vist päevagi, kui meie toidulaual pole seda peamist — leiba. Paljud rahvad musta leiba ei tunne ega söö, nemad söövad nisuleiba.

Rukis ja rukkilill on lahutamatud. Eestlane armastab rukkileiba, armastab rukkilille. Küllap sellepärast valitigi rukkilill meie rahvuslilleks.

Rukkilille sügavsinine ja säbruline õis on väga ilus.

Oleks minu teha, siis paneksin igasse koolisööklaesse rukkilille pildi. See on märk: leiba tuleb austada. Leiba austades austame ka Eestimaad ja rahvast, kes seda leiba kasvatab.

JAANUS TAMM

HALLID LINNUD TIPIVAD KATUSEL
ja teevad lõikavat häält.
Ja saa siis aru, on see sügis või talv,
mis tuleb säält mere päält?

Hommikul olid kõik raagus puud
unenäopitsi täis.
Nüüd vihm aga ladiseb torudes:
— Näis .. no eks näis ... no näis ...

Viimaks õhku need hallid tõusevad
nagu pilved ... või tuuled ... või tea ...
Tali merel ära on kadunud.
Ja näärid on õige pea.

Hellenile
Kibuvitsa
YAAPO VAHER
tänava laul

KIBUVITSA TÄNAVAS
KASVAB PALJU VITSU:
KASKI, VAHTRAID, SIRELEID,
SUISA KIBUVITSU.

IGAL MAJAL MADALAL
ÜMBER HALJAD AIAD.
AHTAD ON ME AUTOTEED.
KÄIMISTEED ON LAIAD.

PUNASED ON KATUSED,
USTEL VASEST LINGID.
NAERUSUISED KASSIDKI
KÄIVAD TALTSALT RINGI.

**PUHTAKS PESTUD TREPPIDEL
LIIGUB PUHTAID LAPSI.
VÕÖRAD ONUD KODADES
EAL EI VÕTA NAPSI.**

**LINNUD MEIE AEDADES
SÖÖVAD SUISA KÄELT.
MÕNED NEIST ON PAGENUD
KAUGELT LASNAMÄELT.**

**IKKA LEIDUB PAHASID,
KES EI TAHA TEADA,
ET VAID VAIKSEIS TÄNAVAIS
ELU MÕNUS SEADA.**

**PAHADELE ANTAKSE
AVALIKULT VITSU.
KÜLL SIIS VAIKSEIS TÄNAVAIS
KUMAB KIBUVITSU.**

JAANUS TAMM

**HÄMARAD TOAD, HÄMARAD TOAD,
akendest immitseb valgust.
Töotate meile te, hämarad toad,
talve arglikku algust.**

**Seni need vihmad veel, niisked tuuled,
hallad ja udud on linnas,
aga kapis kikk-kõrvul kuuleb
läkiläki, kas minna**

**ometi viimaks ei anta luba
õue, kus lund puistab puist.
Ei tema hinda ei suve, ei tuba.
Tema sõber on tuisk.**

Illustreerinud REGINA LUKK

Kogu

Mul oli vanaema juures oma kana, Kogu. Ta oli suur, paks ja pruun. Sõpradeks saime sellepärast, et ta erines kõigist teistest tibudest oma rahuliku meele poolest.

Kord nägin ühte kana oma maasikapeenas. Ma võtsin ta sülle ja viisin teiste kanade juurde. Paistis, et sülesolek polnud talle vastu-meelne. Edaspidi tihenes meie sõprus. Ta hakkas mul järel kõndima ja sülle lendama. Oma nime sai ta sellest, et tegi kogu aeg kok-kok-kok.

Ükskord sügisel peitis Kogu end heinarõuku ära. Ma hakkasin teda otsima, kuid ei leidnud, sest ta oli pruunikate heintega ühte karva. Kui ta hiljem peidust välja ilmus, tõin ma talle suure peotäie teri. Kogu hakkas mu pihult isukalt teri nokkima.

Tuli aeg, kus ma pidin lasteaeda minema ja Kogu jäi maha. Närideks tehti Kogu praeks.

ATHOS TÖNS Rannu 8-kl. Koolist

Karupoeg kutsus mängima

Minu vanaema on sündinud ja kasvanud Kaukaasias. Kui ta väike oli, juhtus temaga palju huvitavaid asju. Kord rääkis vanaema, kuidas ta oli karu käest laksu saanud. Ta läks teiste tüdrukutega mustikale. Marju oli palju, polnud aega ringigi vaadata. Vanaema oli parajasti upakil marjapõõsas, kui äkki keegi lõi talle laksu vastu istmikku. Vanaema arvas, et see on keegi tüdrukutest. Ta ei vaadanudki selja taha, ütles ainult üle õla: «Ära mängi!» ja korjas marju edasi. Siis sai ta sellise laksu, et kukkus ninali marjapõõsasse. Vanaema tõusis istuli ja vaatas selja taha. Seal oli karupoeg, kes ilmselt tahtis temaga mängida. Vanaema hakkas karjuma. Karupoeg ehmus vanaema kisast ja hakkas ka karjuma ning pani põõsastesse jooksu. Vanaema haaras oma marjad ja jooksis koju.

JANNE HEINVARIS Rapla Keskkoolist

Joonistustunnis

HILLI RAND

Joonistustunni lõpul uurisid tüdrukud üksteise pilte.

«Mul on nii kole töö,» ütles Liisu, aga ise vaatas ootavalt Pritale otsa.

«Mis sa nüüd, üldse ei ole,» leidis Prita. «Täna tuli sul minu meelest just eriti ilus välja.» Liisu noogutas rahulolevalt. Helena ja Laura, kes istusid Liisu ja Prita taga, avaldasid samuti teineteise joonistuste kohta arvamusi ja õige kõvasti, nii et Liisu ja Prita pöörasid ümber vaatama. «Näidake meile ka!» ütlesid nad.

«Vaadake, kui kole pilt mul on,» ütles Laura, kes istus Liisu taga.

«Vaadake parem siia, mul on veelgi õudsem,» tahtis Laura pinginaaber Helena.

Aga Prita ja Liisu kiitsid: «Täitsa ilusad pildid mõlemal!» ning Laura ja Helena olid rõõmsad:

«Mul on küll päris ilus,» arvas Prita, kui oli tükk aega oma tööd silmitsenud. Liisu ajas silmad suureks ning sosistas: «Niiviisi ei tohi öelda!»

Köögitädi

Köögitädi, köögitädi
on meil väga tore tädi!
Nägu punane kui tulp,
käes tal ikka supikõlp.
Tal on potis pudrumägi,
et saaks süüa lastevägi.
Kausi sees kisselijärv,
millel jõhvikate värv.
Laul aga leivatorn.

Jõhvikal

Soos jõhvikat ajasin taga,
tä seal sambla sees magas.
Ma korvi pistsin magaja
ja koju tahtsin plagada.
Mind kinni pidas sipelgas
ja küsis: «Kuhu kripeldad?
Miks lähed ühe marjaga?
Ei ühest marjast moosi saa.»
Ma samblast marju noppisin
ja kõik nad korvi toppisin.
Kui koju jõudsin ma,
siis moosi keetsin ka.

Minu ema on õpetaja

Minu ema on algklassiõpetaja. Minu arvates on õpetaja olla küll väga raske. Õhtuti ta parandab vihikuid, istub raamatute taga. Sageli peab ema midagi joonistama ja lõikama. Vahel aitame teda koos vennaga. Isa ütleb siis, et käsitöömeistrid on jälle oma töökoja avanud.

Ema õpetab mulle koolis vene keelt. Ei tea, miks, aga minult nõuab ta alati kõige rohkem. Aga tore on ka. Kui mul tuju halb on, siis lähen võtan salaja ema käest kinni ja ongi jälle kõik korras.

Ema loodab, et minust saab kunagi õpetaja. Ja võib-olla ma hakkangi. Siis saavad minu lapsed ka koos emaga koolis käia.

KERSTI JÖEMÄGI
Vändra Keskkoolist

RINGA RAUDLA Viljandi 1. Keskkoolist

«Miks siis!» imestas Prita.
«Sellepärast, et ennast ei tohi kiita. Ise peab alati ütlema, et oi, kui kole mul on. Kiitma peavad teised.»
Prita ohkas sügavalt ja lausus: «Oi, kui kole pilt mul välja tuli!» Tal oli seda raske öelda, aga juba oli kiitjaid küllaga.
«Väga ilus,» ütles Liisu.
«Täitsa nagu päris,» arvas Helena.
«Hirmus kena,» teatas Laura.
Nad kiitsid nii valjusti, et Merle ja Maarja, kes istusid Liisu ja Prita ees, kuulsid ja pöörasid ümber. «On, jah, tõesti ilus ja kena,» kiitsid ka nemad. «Aga vaadake, kui koledad meil on,» ning näitasid oma pilte.
Nüüd asusid Prita ja Liisu õhinal omakorda nende joonistusi kiitma, sest ega neil ju viga polnud.
Prital oli väga hea meel, et ta nii palju kiita sai. Pealegi oli meeldiv ka teisi kiita ja ta mõtles: Liisul on jälle õigus.

Illustreerinud HELDUR LARETEI

Tänuks LEELO TUNGAL õpetajale

KUHU ASTUB ROOSA ASTER?
KUHU KIPUB GLADIOOL?
LILLEPUNDID PEOS ON LASTEL.
UKSED VALLA, OOTAB KOOL.

ERILISELT LÖBUSANA
KÖLAB VANA KOOLIKELL.
TEADAGI: ON PIDU TÄNA
KÕIGIL ÕPETAJATEL.

SESTAP KOOLI TULLES LASTEL
PEOS ON MÕNI ÕIS VÕI OKS —
GLADIOOL VÕI NELK VÕI ASTER,
SOOJARRELINE FLOKS —

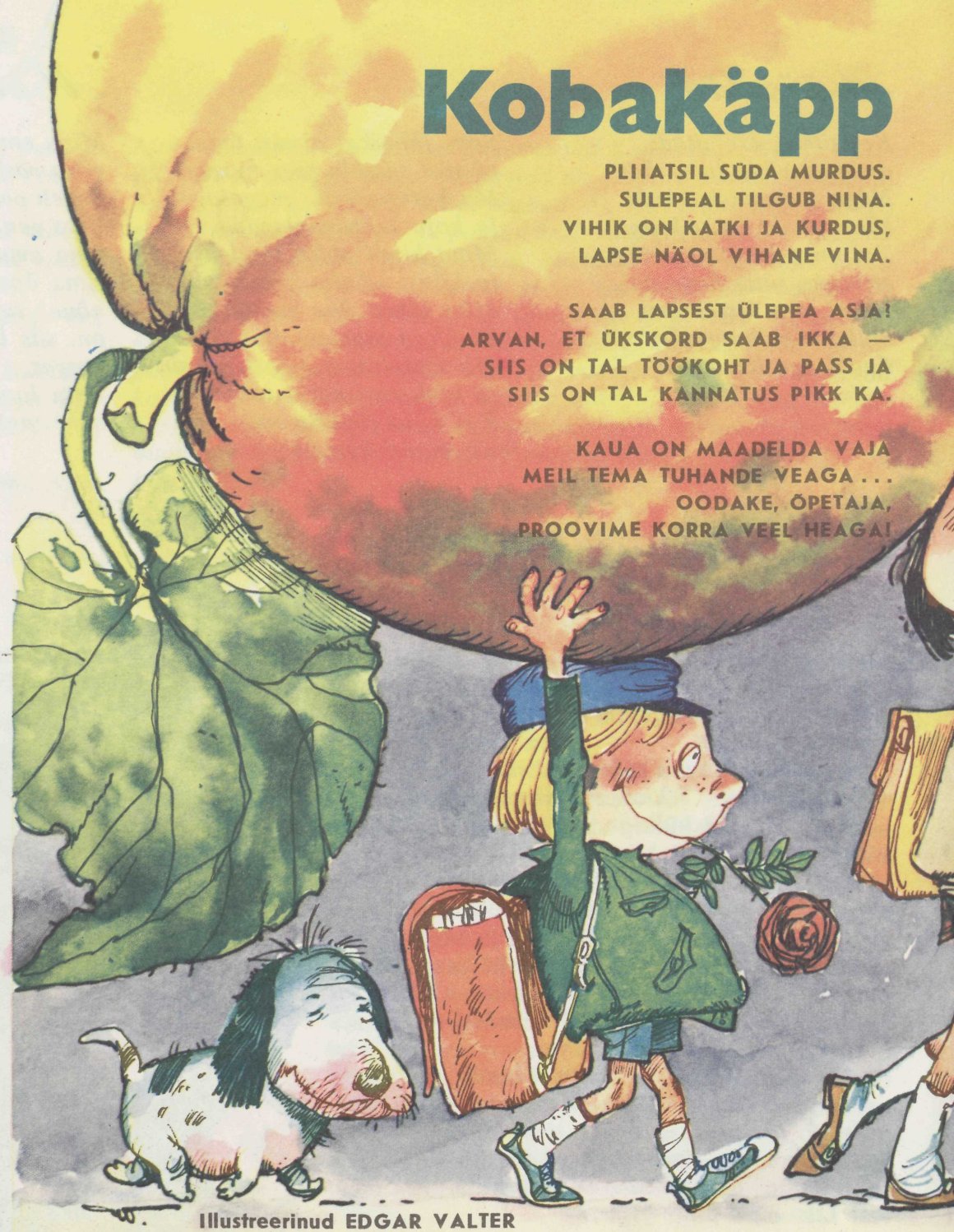
ILUKS KOOLIMAJALE,
KINGIKS KOOLITAJALE.

Kobakäpp

PLIIATSIL SÜDA MURDUS.
SULEPEAL TILGUB NINA.
VIHIK ON KATKI JA KURDUS,
LAPSE NÄOL VIHANE VINA.

SAAB LAPSEST ÜLEPEA ASJA!
ARVAN, ET ÜKSKORD SAAB IKKA —
SIIS ON TAL TÖÖKOHT JA PASS JA
SIIS ON TAL KANNATUS PIKK KA.

KAUA ON MAADELDA VAJA
MEIL TEMA TUHANDE VEAGA ...
OODAKE, ÕPETAJA,
PROOVIME KORRA VEEL HEAGA!

Illustreerinud EDGAR VALTER

Äratus

MIKS TIRISEB NII VARA KELL —
JA JUST SIIS, KUI NÄED UNES;
ET KIREB ROOSA KARAMELL —
KUKK, KES KAKS MUNA MUNES!

SA HÜÜAD: «TÖESTI HARULDUS
MAAILMAS MUNEY KUKK ON!»
KELL LÄRMAB. EI SAA ARU, KUS
SA OLED, JA KUS SUKK ON...

LEELO TUNGAL

Tahan saada sama targaks

TAHAN SAADA SAMA TARGAKS
NAGU ÕPETAJA,
ET MIND PAHAD POISID KARDAKS
KOGU KOOLIAJA.

TAHAN OLLA SAMA KENA
NAGU ÕPETAJA,
ET MIND LAPSED IMETLEMA
PEAKSID KOGU AJA.

TAHAN OLLA SAMA PIKK KA
NAGU ÕPETAJA,
ET MUL KIKIVARVUL IKKA
SEISTA POLEKS VAJA.

JA ET PÖRAND RÖÖMSALT NAKSUKS
KLASSIS KOGU AJA,
TAHAN SAADA SAMA PAKSUKS
NAGU ÕPETAJA!

Lõvi lõunasöök

Keset päratut rohulagendikku, mida Aafrikas savanniks nimetatakse, oli üks varjuline paik. Kõigile ümbruskonna loomadele meeldis see väga. Siis aga tuli puude vilusse lõvi ega mõelnudki sealt enam ära minna. Iga päev murdis lõvi looma või kaks, sageli koguni rohkem, kui ta suutis ära süüa.

Vaesed loomad pidasid nõu ja otsustasid asja teisiti korraldada. «Armas lõvi,» ütlesid nad. «Kas siis sinul sobib saagi püüdmisselga vaeva näha? Teeme nii, et me ise saadame sulle iga päev aupaklikult lõunasöögiks ühe endi seast.»

Lõville loomade aupaklikkus meeldis. Ta jäi nõusse. Ja samas toodi talle lõunaroaks antiloop.

Sellest päevast peale ei pidanud lõvi enam jahti. Saak toodi talle puu alla kätte. Nii möödus nädalaid, kuni tuli jänese kord lõvi ohvriks saada. Teised loomad jätsid jänesele pisarsilmi hüvasti, pikk-kõrv aga ainult naeris:

«Küll te näete, ei lõvi mind ära söö.»

Jänese jooksis allika juurde, kastis end märjaks ja püherdas mudas.

Mudase ja mustana ilmus ta siis lõvi ette.

Lõvi kulm läks kortsu.

«Nii räpast looma mina söögiks ei taha!» möirgas ta.

Agas jänese seletas:

«Mind pole sinu jaoks mõeldudki. Pidid sulle tooma ühe teise jänese, õige suure jänese. Aga tee peal tuli üks teine lõvi meile vastu ja võttis sinu lõunasöögi endale.»

«Teine lõvi?» möirgas lõvi veel kurjemalt. «Kuhu ta läks?»

«Tule kaasa, siis ma näitan sulle,» lubas jänese.

Jänese juhtis lõvi suure ja sügava kaevu juurde.

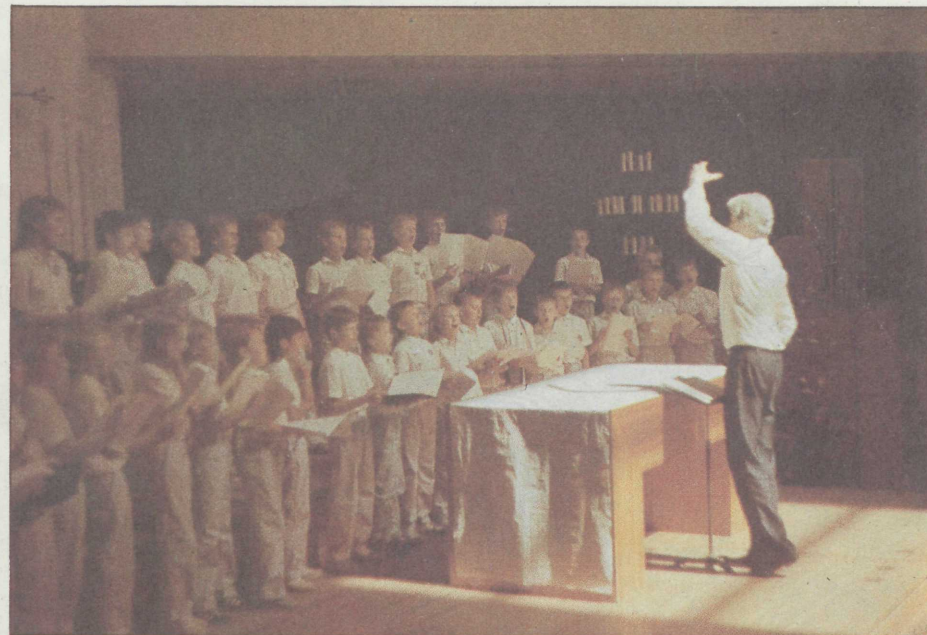
«Näe, näe, seal kaevus nad on,» ütles ta. Kummardus siis vaatama ja kinnitas:

«Eks ma öelnud, jänese on tal kaasas.»

Lõvi vaatas nüüd samuti kaevu. Tõsi mis tõsi. Jänese rääkis õigust.

Mõirates hüppas lõvi kaevulõvile kallale ja sinna alla ta jäigi.

Aafrika muinasjutu järgi jutustanud JÜRI RANT
Illustreerinud RAIVO JÄRVI

Pildistanud URMAS KOKK

RAM-i poistekoor Ameerikas

RAM-i poistekoorile oli möödaläinud suvi eriline. Eriliseks tegi selle kolm juuninädalat kestnud kontserdireis Ameerika Ühendriikides. Ookeani tagant jälle koju jõudnud, tuli poistel lugematu arv kordi reisi-muljeid jutustada. Meiegi käisime kuulamas.

«Tähekesele» rääkisid põnevast sõidust kaks sõpra, Anti Kaljula ja Rauno Tagel.

«Varem kujutlesin Ameerikat tohutute pilvelõhkujate, tiheda autodevoolu, kireva ja kärarikka tänavavillidiga maana,» rääkis Rauno. «Ülatused tulidki kohe. Reisi alguses esinesime maa põhjaosa väiksemates linnades. Kõik need olid väga puhfad, mõnusalt vaiksed, puude ja põõsaste vahele peidetud madalate majadega. Seal elavad toredad inimesed — lahked, alati naeratavad.

Meid võeti väga sõbralikult vastu. Tahtsime neile hästi laulda.»

Ameerikas on esinejatel kombeks pärast kontserti minna publiku sekka. Avala olemisega ameeriklased jagasid meie poistekoorile heldelt kiitust. Ka suurlinnades Chicagos, New Yorgis ja Washingtonis saatsid koori esinemist soe vastuvõtt ja tugev aplaus. Poiste laul kõlas Washingtonis USA Kongressi hoone Kapitooliumi trepil ja New Yorgi kõrgeima hoone vaateplatvormil. Küllap kõige suuremat rõõmu tundsid RAM-i poiste laulust Ameerika eestlased. Keeruline elutee on hulga eestlasi Ameerika mandrile viinud. Nendele tähendas RAM-i poistekoor tükikest sünnimaad, lapsepõlve. Reisi kordaminekule aitasid väliseestlased palju kaasa. Decaturi linnas maiustasid poisid Eestist pärit

kuulsa orelimeistri Kriisa abikaasa küpsetatud 6-kilose kringliga. Anti meenutas, et Decaturi kirikus kõlas orelimeistri mälestusele pühendatud R. Eespere «Ärkamise aeg» ilusamini kui kunagi varem.

Reisi ajal elati perekondades. Lauljate meelest oli see vahva. Nad nägid, millised on Ameerika kodud, said tuttavaks toredate inimestega. Ameerika autodest olid meie poisid suures vaimustuses. Proovidele ja kontsertidele sõidutati poisse ikka autodega, neid on peres tavaliselt rohkem kui üks. Uute autode armatuurlaud kirendab nuppudest, kõike kontrollib elektroonika. Raunot huvitas kangesti, mis mida tööle paneb. Ta sai ka loa nuppe proovida. Vajutas ühele ja... leidis enda hetke pärast selili. Seljatugi oli alla langenud. Rauno ei lasknud ennast

heidutada ja varsti oli tal selge, kuidas «Hondas» aknaid avada, õhuniisuti tööle panna.

Anti ja Rauno vanematele jäävad poegade reisist kirjad ühe võõrustajapere isalt. Seal on kiidetud poiste kena käitumist, räägitud, kui hästi poistel kontserdil läks, et Rauno solo oli suurepärase. Anti ema sai teada poja kergest haigusest. Perekorras tundis Anti tervise pärast muret. Nad oleksid tahtnud teda kallistada ja sülle võtta, kuid said aru, et Antile oleks rohkem meeldinud, kui seda teeks ta enda ema. Nii kirjutas üks ameerika isa eesti emale.

Rauno ja Anti kumbki ei oska inglise keelt. Võõrustajad ei saanud aru eesti keelest. Üksteist mõisteti naeratusest ja lauludest.

EDA ALLIKMAA

MIS ON RALLI?

Pildistanud MATI HIIS

Vaata seda autot. See on ju tavaline «Žiguli», ainult kirjud kirjad peal. Ent sõita jõuab see hoopis kiiremini, kui tavalise auto spidomeeter näidata suudab. Kabiinis on mingid raudtorud, auto ninas ja sabas plastmassist «põlled», rataste kohal laiendid. See on ralliauto.

Tavalise auto ehitavad ralliautoks ümber kogunud meistrid. Mootor tehakse võimsamaks, auto kergemaks — nii jaksab mootor seda kiiremini vedada. Raudtorud auto sees on ohutuse pärast. Kui masin ümber läheb, kaitsevad need sõitjaid. Kiirel sõidul juhtub mõndagi. «Põlled» on tuuletakistuse vähendamiseks. Mida vähem jõudu kulub autol «õhust läbisurumiseks», seda kiiremini saab sõita. Ralliautot oled sa tänavatel ja teedel kindlasti näinud. Oma päris-kodus on ralliauto aga liikluseks suletud rallirajal. Veidi jube on vaadata, kui kiiresti kiivris võidusõitja autot käänulisel kruusateel juhtida suudab. Kord paiskub auto kõrgele õhku, kord libiseb poolpõiki teel, aga ikka oskab juht seda valitseda.

Ralliautos istub kaks meest. Üks keerab rooli, aga mida teine teeb? Enne võistlust sõidetakse rada läbi. Juhi kõrval istuja kirjutab kõik kurvid ja takistused üles. Võidusõidu ajal teatab ta juhile: «Nüüd tuleb järsk kurv paremale, selle taga on sügav veelomp!» või «Kiire kurv vasakule, selle järel sirge, siis hüpe ja jälle kurv!» Juhil on niimoodi hoopis lihtsam kihutada. Rallis ei ole nagu võidujooksus: kes kõige ees, see on võidumees. Rallis määrab võitja stopper. Autod stardivad ükshaaval minutiliste vahedega ja igaühe jaoks pannakse stopper käima. Kes kõige vähema ajaga lõpetab, see ongi kõige kiirem olnud. Maailmas on kõige paremad rallisõitjad soomlased. Nõukogude Liidus on kõige rohkem võite ja medaleid eesti rallisõitjatel. Sinul, «Tähekesel» lugeja, on rallimeheks saamiseni veel palju aega kasvada. Küllap nii mõnigi teist on isa kõrval roolikeeramist veidi proovinud. Rallit võib natuke proovida juba varem, kui juhiloa kätte saab. On rallisid, kus võistlevad koos isa ja poeg (aga muidugi võib ka tütar). Nendel väikestel rallidel ei sõideta väga kiiresti ja poisid-tüdrukud saavad ka rooli keerata. Niimoodi võid rallil kaasa teha juba õige varsti.

VELLO KALA

Nõgest tunnend sa kindlasti hästi. Nii maa- kui linnalapsed teavad, et sellest taimest tuleb eemale hoida. Kõrvenõges on kindlasti igaüht säärest, käest või paljast päkast «hammustanud» ehk kõrvetanud. Eestis kasvab kahte liiki nõgeseid, mille maapealsed osad on varustatud kõrvekarvadega, sellest on tulnud ka taime nimetus.

Peale kõrvenõgese kasvab meil üheaastane umbrohi — raudnõges. See ei kasva kunagi nii kõrgeks kui kõrvenõges.

Kõrvenõgesega võid sa kohtuda tõesti väga paljudes kohtades juunist oktoobrini. Seda taime näed hoonete ümbruses, tarade ääres, aedades, parkides. Tavalised kasvukohad on ka metsad ja metsasihid, lepikud, niidud ja veekogude kaldad.

Kõrvenõgese vars on neljakandiline. Lehed on munakujulised, lehtede serv meenutab saelehte. Kogu taim on kaetud nii liht- kui ka kõrvekarvadega.

Kõrvekarv on nagu väike kõrvetamise masin. Sa oled õppinud, et kõik elusorganismid koosnevad väga väikestest «ehituskiividest» — rakkudest. Kõrvenõgese kõrvekarv ongi üks selline rakk. Tipu poole läheb kõrvekarv ahtamaks ja lõpeb ümmarguse viltuse peakesega. Selles peakeses peitubki kõrvetav aine. Kui sa kõrvenõgest puudutad või talle peale astud, siis murdub peake kergesti ära. Raku kest on kõige õhem just peakesest allpool. Murdumisel tekib terav süstlanõelataoline torkav tipp, mis teebki sulle väikese süsti. MürGINE aine valgub tekkinud haava ja kutsub esile paistetuse.

Näiteks Jaava saarel kasvab nii mürGINE nõges, et selle kõrvetuse tõttu võib isegi surra.

Pildistanud HENDRIK RELVE

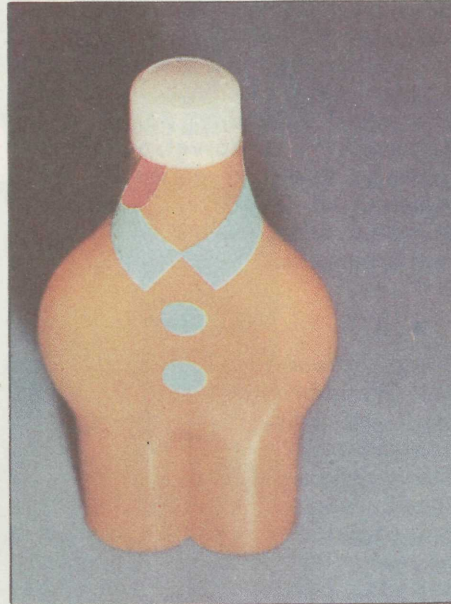
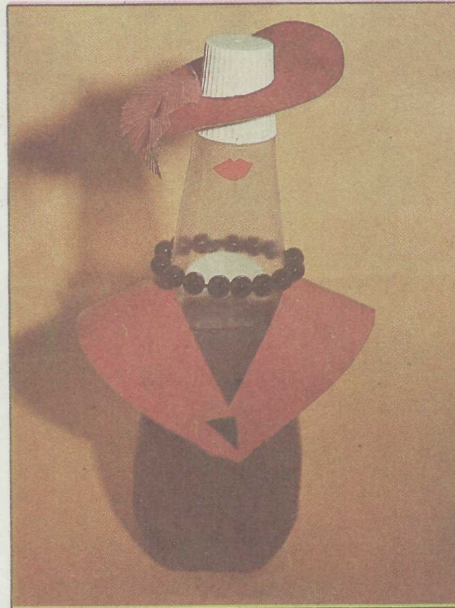
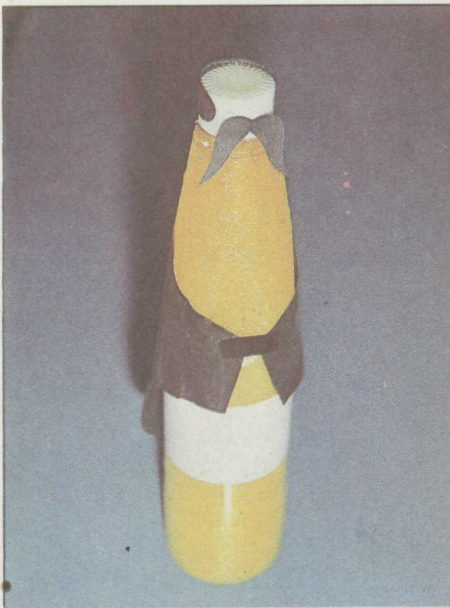
Meie kõrvenõgest aga kasutatakse juba ammustest aegadest hea ravimtaimena. Ravimina kasutatakse just kõrvenõgese lehti. Kõige kergem ja valutum on neid korjata, kindad käes. Maal olles palu, et keegi nõgesed maha niidaks. Kui need natuke näribunud on, siis nõges enam nii valusalt ei kõrveta. Kõiki ravimtaimi, ka nõgeseid, kuivatatakse varjus õhukese kihina.

Nõgesetee on hea seedimisele, sellega ravitakse ka kopsu- ja neeruhaigusi. Tervistav on nõgesevihaga vihtlemine saunas. Kui maal kanad hästi muneda ei taha, anna neile kuivatatud nõgeselehti — see ergutab munema.

Nõgesest saab valmistada ka jämedakoelist nõgeseriit, kalavõrku, nõõri ja isegi paberit.

MAI ZERNASK

KÕRVENÕGES

Pildistanud HELI VEIGEL

Pudelinukud

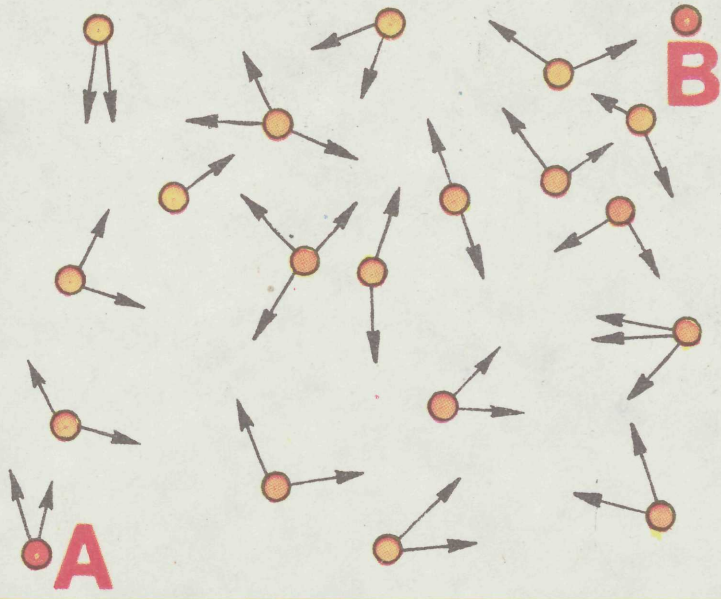
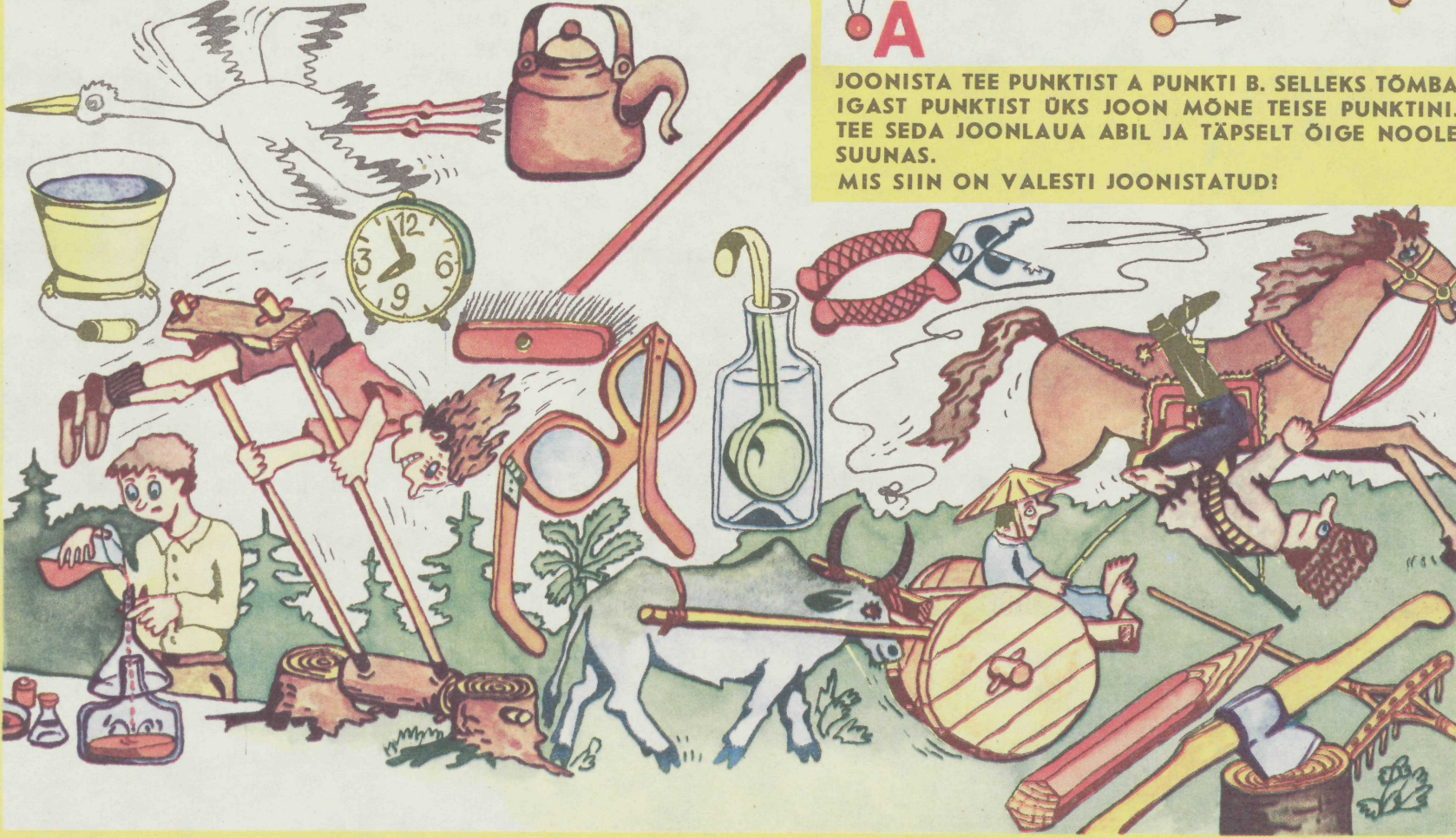
Nukud valmistanud HELI VEIGEL

Nukkude meisterdamiseks otsi huvitava kujuga plastikpudeleid. Erinevad väliskujud annavad sulle ise mõtte, kas sellest pudelist peaks tulema matsakas majaproua või peen daam, üleannetu võrukael või soliidne härrasmees. Nüüd otsi liimi, värvilisi pabereid või riidelappe ja muid sobivaid lisandeid (nööbid, pärlid, paelad, suled jne.).

MITUT INEMEST ON PILDIL KUJUTATUD!

JOONISTA TEE PUNKTIST A PUNKTI B. SELLEKS TÕMBA IGAST PUNKTIST ÜKS JOON MÕNE TEISE PUNKTINI. TEE SEDA JOONLAUA ABIL JA TÄPSELT ÕIGE NOOLE SUUNAS. MIS SIIN ON VALESTI JOONISTATUD!

Joonistanud KURTI VOOL

ELKNÕ Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lasteajakiri «Täheke» nr. 10. 1988. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 31. 08. 1988. Trükkida antud 21. 09. 1988. Trükiarv 75 000. Ofsetpaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvesuupoognaid 2,91. Tingväärtimiseid 8,0. Tellimise nr. 3585. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel JUSS PIHO joonistus «Sügis».

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пионерской организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллин, 200090, Пärnu мaгистр, 67-а. Адрес редакция: ЭССР, Таллин, 200107, Пärnu магистр, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 лст. Тираж 75 000. Заказ 3585.

«Poiss käoga»
MARJE ÜKSINE kuivnõel 1975.a.

Kuivnõel

on sügavtrükitehnika graafikas. Sügavtrükk on trükiviis, milles trükivärv kandub paberile trükiplaadi süvenditest (muu pind on värvist puhas). Tavalisemad sügavtrükitehnikad on kuivnõel, metsotinto ja ofort.

Kuivnõelas tehakse joonistus terava nõelaga tsink- või vaskplaadile. Plaat kaetakse värviga ja pühitakse seejärel puhtaks nii, et nõelaga kraabitud süvenditesse jääb värv alles.

Pannes märja paberi otse vastu plaati, trükitakse pressi all tõmmis. Igaks tõmmiseks tuleb värv uuesti plaadi sisse nõelajoontesse hõõruda. Mida sügavam vagu nõelaga tõmmata, seda tumedam joon paberile tuleb. Kuivnõela joon on üldiselt mahlakas ja mitte eriti terav. Kui joon nõelaga plaati surutakse, kerib süvendi väike hari — kraat. See annabki joonele sametise pehmuse, isegi teatud karvasuse.

Kuivnõel võeti kasutusele 15. sajandi lõpul, algul küll vaid teistes tehnikates tööde viimistlemiseks. Alles Rembrandti (1606—1669) maastikes muutus kuivnõel iseseisvaks tehnikaks. Eesti kunstnikest on Marje Üksine üks vähestest, kes seda küllaltki rasket tehnikat aastaid on viljelnud.